

Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο. Σχεδιασμός και βήματα υποδομής για τη διαχείριση και τεκμηρίωση των αρχαιολογικών συλλογών.

Το παράδειγμα του διαχειριστικού συστήματος των αποθηκών.

E. Papadopoulou¹, D. Ballas²

Conservator of Antiquities and works of Art

Scientist, Documentation dept B.C.M.

Το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο αποτελεί ένα μεγάλο οργανισμό με πλήθος αρχαιολογικών συλλογών και τεράστιο αριθμό αντικειμένων, που καλείται να διαχειριστεί πάσης φύσεως πληροφορίες και υλικό τεκμηρίωσης γύρω απ' αυτά, καθώς και να επιτελέσει μια μεγάλη ποικιλία λειτουργιών.

Η σπουδαιότητα και ο όγκος των συλλογών, των πληροφοριών και λειτουργιών, και η κινητικότητα των αντικειμένων, παράλληλα με την πρόσφατη στροφή προς τις νέες τεχνολογίες και σύγχρονες μουσειολογικές αντιλήψεις, ανέδειξαν επιτακτική την ανάγκη για ένα κεντρικό, ενιαίο σύστημα διαχείρισης και τεκμηρίωσης του Μουσείου.

Η ανάγκη αυτή οδήγησε σε δράση.

Καθώς το Β.Χ.Μ. δεν είναι ο πρώτος οργανισμός που αντιμετωπίζει παρόμοιες ανάγκες, πρώτο, αυτονόητο βήμα ήταν η αναζήτηση προτύπων που έχουν αναπτυχθεί από άλλους φορείς στην Ελλάδα και διεθνώς και η προσαρμογή τους στις ιδιαίτερες ανάγκες του Μουσείου.

Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει κάθε προσπάθεια τέτοιας έκτασης και είδους εντοπίζονται στην αλλαγή σκεπτικού, στην αναθεώρηση διαφορετικών επιμέρους προσεγγίσεων και στη σύνθεση μιας ενιαίας οπτικής.

Οι εμπλεκόμενοι επιστήμονες διαφόρων ειδικοτήτων (αρχαιολόγοι, συντηρητές κλπ.) συνεργάστηκαν με στόχο τη διαμόρφωση μιας ενιαίας αντίληψης περί διαχείρισης συλλογών και τεκμηρίωσης, καθώς και την κατανόηση των ιδιαιτεροτήτων του κάθε

γνωστικού πεδίου. Εργασίες αυτού του μεγέθους προϋποθέτουν διεπιστημονική συνεργασία σε ισότιμη βάση.

Με προϋπόθεση αυτή την ενιαία αντίληψη, έγινε δυνατό το πέρασμα στη φάση του σχεδιασμού, που περιλαμβάνει τη στοχοθεσία, τα προσδοκώμενα οφέλη, την ανάθεση αρμοδιοτήτων, την καταγραφή των ιδιαίτερων αναγκών του μουσείου, ιδίως δε τη συμφωνία πάνω στη δομή, το είδος και το βάθος των πληροφοριών που θα καταγράφονται.

Αυτόματα προέκυψε και η απαίτηση για κωδικοποίηση της πληροφορίας: οι πληροφορίες πρέπει να μεταφέρονται κατά τρόπο πυκνό, περιεκτικό και ακριβή, ει δυνατόν μονολεκτικά. Αυτό προϋποθέτει τη συνδιαμόρφωση και αποδοχή κοινής ορολογίας.

Μέσα απ' όλη αυτή τη διαδικασία, οι προδιαγραφές διαχείρισης και ο καθορισμός των περιεχόμενων πεδίων ωρίμασαν μέσα από προσεκτική μελέτη των αναγκών του μουσείου και των συλλογών, διεπιστημονική συνεργασία μεταξύ του προσωπικού του Μουσείου αλλά και στενή συνεργασία με ειδήμονες από άλλους φορείς.

Η διαδικασία της τεκμηρίωσης στο Μουσείο εξελίσσεται προσαρμόζοντας τα διεθνή και ελληνικά πρότυπα στις ιδιαίτερες ανάγκες του μουσείου. Για την αλλαγή του μοντέλου αρχαιολογικής τεκμηρίωσης, κρίθηκε αναγκαία η καταγραφή όλων των στοιχείων ταυτότητας των αντικειμένων σε μία βάση δεδομένων με την ταυτόχρονη θέσπιση ενός νέου ενιαίου αριθμού καταγραφής των αντικειμένων. Ο αριθμός αυτός αποτελείται από πέντε (5) ψηφία και το πρόθεμα BXM (BXM00000). Με τον τρόπο αυτό αποφεύγονται λάθη και ελλείψεις στις καταχωρήσεις.

Παράλληλα αναπροσαρμόζονται και χρησιμοποιούνται πιλοτικά από τα επιμέρους εργαστήρια τα νέα δελτία συντήρησης, τα οποία θα συγκροτήσουν στο μέλλον μία ακόμη επιμέρους βάση του συστήματος. Επίσης, συνεχίζεται η μελέτη και επεξεργασία των πολύτιμων αρχείων συντήρησης του μουσείου, με στόχο την αποδελτίωση πληροφοριών για τις παλαιότερες επεμβάσεις ανά αντικείμενο, ανά συντηρητή ή ανά χρονολογία, με έμφαση στην παθολογία, τα υλικά και τις μεθόδους.

Εν τω μεταξύ, προέκυψε το ζήτημα της μεταφοράς των αντικειμένων από τις παλαιές στις νέες αποθήκες του Μουσείου. Επομένως, η ανάγκη για μελέτη, σχεδιασμό και υλοποίηση ενός διαχειριστικού συστήματος των αποθηκών έγινε απόλυτη προτεραιότητα.

Το σύστημα διαχείρισης των αποθηκών αποτελεί ένα από τα υποσύνολα του μελλοντικού ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος του μουσείου, και ρόλος του είναι να διαχειρίζεται τα αντικείμενα που είναι αποθηκευμένα σε διαφορετικούς χώρους αποθήκευσης.

Σχεδιάστηκε ώστε να καλύπτει πλήρως τις ανάγκες ενός σύγχρονου μουσείου. Προβλέφθηκε επίσης η δυνατότητα σύνδεσης με εξειδικευμένες εφαρμογές, για να εξυπηρετεί συγκεκριμένες, υφιστάμενες και μελλοντικές ανάγκες της υπηρεσίας.

Το σύστημα αποτελείται από τις εξής ενότητες:

1. Στοιχεία ταυτότητας του αντικειμένου
2. Κίνηση του αντικειμένου
3. Αποθήκευση
4. Κατάσταση διατήρησης

Εκτός από το να δίνει την ακριβή εικόνα για το σύνολο των αντικειμένων των αρχαιολογικών συλλογών του μουσείου, θα διευκολύνει την ταχύτερη λήψη αποφάσεων και θα βελτιώσει τις διαδικασίες γενικής διαχείρισης, αξιοποιώντας ταυτόχρονα καλύτερα το χώρο των αποθηκών.

Ο χρόνος που θα δαπανάται για την αναζήτηση αντικειμένων και δεδομένων γύρω από αυτά θα μειώνεται δραματικά, και η όλη διαδικασία θα απεξαρτηθεί από συγκεκριμένα πρόσωπα. Η χειρόγραφη καταγραφή των στοιχείων και η μετέπειτα πληκτρολόγησή τους σε κεντρικό σύστημα καταργείται, ενώ ελαχιστοποιείται η πιθανότητα ανθρώπινου λάθους, όπως ξεχασμένα ή ακατάγραφα αντικείμενα, λάθος μεταγραφές, κτλ.

Από την εφαρμογή «ζητήθηκε να γνωρίζει»:

- το περιεχόμενο της κάθε αποθήκης και την ακριβή θέση του κάθε αντικειμένου
- τις κινήσεις και χρεώσεις των αντικειμένων και το ιστορικό τους
- την κατάσταση διατήρησης των αντικειμένων και το βαθμό αναγκαιότητας επέμβασης

Επίσης, να πραγματοποιεί:

- αυτόματη απογραφή των αντικειμένων ανά χώρο αποθήκευσης δίνοντας πλήρη εικόνα της αποθήκης: ανά πάσα στιγμή να γίνεται γνωστός ο αριθμός των

αντικειμένων που περιέχει η κάθε αποθήκη ή το κάθε συρτάρι ή ράφι με βάση τις εισαγωγές και τις μετακινήσεις.

- ορισμό κωδικών ανά θέση αποθήκευσης
- αυτόματη ανάθεση αριθμού πρωτοκόλλου
- απλή και σύνθετη αναζήτηση, βάσει πλήθους κριτηρίων.

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη χρήση κοινής ορολογίας, τη μείωση του υποκειμενικού παράγοντα, τη διασφάλιση από λάθη στη διάρκεια της καταγραφής και τη διευκόλυνση στην εισαγωγή και ανάκληση δεδομένων είναι η παραμετροποίηση, ο ορισμός δηλαδή, για κάποια πεδία, προεπιλεγμένων τιμών μεταξύ των οποίων ο χρήστης οφείλει να επιλέξει.

Όσον αφορά στη διασφάλιση των δεδομένων, που σε μεγάλο βαθμό καθορίζεται από τα δικαιώματα πρόσβασης, οι χρήστες (μεμονωμένα πρόσωπα ή ομάδες) κατηγοριοποιούνται (καμία πρόσβαση, μόνο ανάγνωση, μερική ή πλήρη πρόσβαση).

Το Γραφείο Τεκμηρίωσης του μουσείου εκτός από τον συντονισμό και την οργάνωση του όλου εγχειρήματος είναι υπεύθυνο για τη συντήρηση του συστήματος και τις τυχόν μεταβολές / τροποποιήσεις, σε συνεργασία με τους κατά περίπτωση αρμοδίους.

Η ενημέρωση για τις κινήσεις των αντικειμένων, από και προς την αποθήκη, είναι αρμοδιότητα του υπεύθυνου των αποθηκών.

Η υλοποίηση της εφαρμογής πραγματοποιήθηκε, μετά από ανάθεση, από τον Ν. Τζιόρτζιο. Αναπτύχθηκε σε visual studio 2003 και λειτουργεί σε SQL server.